

CONTRIBUȚIA AȘM LA INTERNAȚIONALIZAREA SFEREI DE CERCETARE-INOVARÉ

Doctor în chimie **Lidia ROMANCIUC**
Academia de Științe a Moldovei

Eminamente, una dintre prioritățile Academiei de Științe a Moldovei (AȘM) constituie internaționalizarea sferei de cercetare-inovare în baza principiului unui parteneriat reciproc avantajos cu savanții din străinătate. Valorificarea colaborării deja existente și identificarea noilor oportunități externe, precum și extinderea cooperării internaționale se face posibilă inclusiv prin participarea la Apelurile de concurs anunțate în cadrul programelor de lucru pentru implementarea Programului ORIZONT 2020.

Actualmente AȘM are încheiate peste 70 de acorduri, dintre care:

- Acorduri cu academiile de științe de peste hotare – 22;
- Acorduri cu instituții internaționale (UNESCO, STCU, CRDF, BSCSF etc.) – 20;
- Acorduri cu instituții naționale (Asociația Oamenilor de Știință, AGEPI, Primăria mun. Chișinău, Liga Bancherilor etc.) – 11;
- Acorduri cu țările Parteneriatului Estic, precum și cu un șir de țări ale lumii (Armenia, Azerbaidjan, Austria, Bashkortostan, Belarus, Bulgaria, Canada, China, Georgia, Germania, Franța, Federația Rusă, Italia, Japonia, Marea Britanie, Muntenegru, Polonia, România, Spania, SUA, Ucraina etc.) – 21.

Activitatea AȘM urmărește promovarea și implementarea programelor bilaterale de granturi prevăzute în cadrul Acordurilor de colaborare internațională între Academia de Științe a Moldovei cu diferite organizații și fonduri internaționale din sfera cercetare-inovare, precum și anunțarea noilor concursuri în baza Acordurilor de colaborare științifică și tehnologică cu Consiliul Național de Cercetare din Italia (CNCI) și Centrul pentru Știință și Tehnologii din Ucraina (STCU). Totodată, cercetătorii participă la apelurile multilaterale în cadrul proiectelor ERA-Net JPI CoFund and CSA: WaterWorks&IC4Water, ERA.NET.RUS.PLUS.

AȘM consideră că în cooperarea internațională accentul trebuie pus pe crearea de relații echitabile cu parteneri din spațiul european de cercetare-inovare în cadrul unor programe și activități care prezintă un nivel ridicat de interes reciproc. Bunele relații internaționale pot, la rândul lor, favoriza o conlucrare eficientă pentru cercetare și inovare. Consolidarea și concentrarea activităților de cooperare internațională ale Academiei de Științe a Moldovei în domeniul cercetării și inovării a avut loc printr-o dublă abordare, bazată pe **deschidere** și pe **activități de cooperare internațională focalizate**, cu o sferă de aplicare optimă

Tabelul 1

Indicii cantitativi ai acordurilor bilaterale ale AȘM, anii 2006–2018

Acordul AȘM cu:	Ape- luri	Perioada realizării	Nr. de proiecte	Suma, mii lei
ANCSI – Autoritatea Națională pentru Cercetări Științifice și Inovare, România	3	2009–2018	70	16 209,00
STCU – Centrul pentru Știință și Tehnologii din Ucraina	9	2009–2018	54	13 500,00
FRCFB – Fondul Republican de Cercetări Fundamentale din Belarus	4	2007–2017	63	7 650,00
BMBF – Ministerul Federal al Educației și Științei din Germania	4	2008–2018	32	6 700,00
MESU – Ministerul Educației și Științei din Ucraina	3	2009–2018	37	3 700,00
CNCI – Consiliul Național de Cercetare din Italia	4	2010–2018	23	2 860,00
CNCR – Consiliul Național de Cercetare din Franța	1	2013–2015	1	100,00
FCUR – Fondul pentru Cercetări Umanitare din Rusia	1	2009–2011	8	437,00
FCBR – Fondul pentru Cercetări Fundamentale din Rusia	2	2006–2008	88	12 000,00
CRDF – Fondul pentru Cercetări Civile și Dezvoltare din SUA	2	2006–2008	4	4 000,00
TOTAL	33		380	67 156,00

și dezvoltată pe bază de interese comune și beneficii reciproce, de parteneriat și de acțiuni sinergice.

Au fost, de asemenea, identificate domeniile de colaborare cu țările partenere într-o manieră sistematică și coerentă, în urma unei analize a poziției Academiei de Științe a Moldovei în raport cu comunitatea europeană de cercetare și inovare după următoarele criterii:

- capacitatea de cercetare și inovare, inclusiv investițiile, producția (publicații, brevete, citări, acordări de licențe), resursele umane și infrastructura;

- riscuri și oportunități privind accesul la piețele existente, noi sau emergente, și impactul acestora asupra nivelului de competitivitate la nivelul Uniunii Europene;

- implicarea tuturor factorilor de decizie existenți în vederea impulsivării cooperării dintre partenerii internaționali și, după caz, ditre statele membre și asociate, inclusiv folosind experiența obținută în urma cooperărilor anterioare.

Cooperarea internațională s-a desfășurat în strânsă coordonare cu instrumentele politicilor de extindere și de vecinătate, după cum s-a subliniat la ședințele Comitetelor de Program pe domenii în cadrul Programului ORIZONT 2020 pentru Apelurile de concurs în domeniul cercetării și inovării, anunțate pentru perioada 2018–2020, reînnoite și diversificate. Elaborarea strategiilor multianuale de cooperare internațională în domeniul cercetării și inovării trebuie, prin urmare, să fie armonizată cu strategiile generale privind relațiile externe, precum și cu dimensiunea externă a politicilor interne ale UE.

Accentuarea componentei de inovare presupune instituirea unor condiții-cadru adecvate și a mediului concurențial echitabil, precum schimbul de experiență, activități de colectare a informației, familiarizarea cu politicile respective, identificarea bunelor

practici, furnizarea informației și asistența, crearea rețelilor de cercetare și inovare, sprijinirea adaptării și asimilării tehnologiilor existente pe noile piețe și – în cazuri speciale – lansarea unor proiecte pilot și demonstrative.

S-au depus eforturi considerabile pentru a pune în evidență activitățile cu relevanță directă pentru piață, precum și alte activități legate de inovare. În acest scop, urmează de găsit un echilibru corespunzător între cooperarea cu țările Parteneriatului Estic, țările membre ale UE și cele asociate la Programul ORIZONT 2020 pentru a asigura împreună progresul cunoașterii științifice și a aborda provocările globale, pe de o parte, a proteja interesele proprii, pe de altă parte.

În acest context, participarea la Apelurile de concurs anunțate în cadrul Programului ORIZONT 2020 reprezintă o oportunitate reală de extindere a cooperării internaționale, de conectare la centrele de excelență de cercetare europene, care va conduce consecutiv la integrarea în Spațiul European de Cercetare (ERA).

Până în prezent, la Apelurile anunțate în cadrul Programului ORIZONT 2020 au fost depuse peste 300 de propuneri de proiecte cu participarea grupurilor de cercetare din Republica Moldova. Dintre acestea, 38 de proiecte au fost susținute de către CE, volumul de finanțare constituind 5 150 de milioane de euro. Luând în considerare numărul de populație, Republica Moldova se dovedește a fi cel mai activ participant la apelurile din cadrul Programului ORIZONT 2020, după cum urmează:

- de 2 ori mai activă decât Armenia și Georgia;
- de 3 ori mai activă decât Belarus;
- de 4 ori mai activă decât Ucraina;
- de 18 ori mai activă decât Azerbaidjan și Federația Rusă.

Tabelul 2

Performanța statelor membre ale Parteneriatului Estic în cadrul Programului Orizont 2020, aspecte comparative

Țara	Populația, mil.	Nr. de proiecte	Nr. de proiecte la 1 milion de populație	De câte ori RM este mai activă în H2020	Contribuția UE (mil. euro)	Contribuția UE (euro la 1 milion de populație)
Moldova	3,550	45	12,7		3,716	1,05
Armenia	2,97	21	7,1	1,79	0,761	0,26
Georgia	3,729	27	7,2	1,75	2,527	0,68
Belarus	9,484	35	3,7	3,43	2,096	0,22
Ucraina	42,300	152	3,6	3,53	16,737	0,40
Azerbaidjan	9,898	7	0,7	17,92	0,088	0,01
Rusia	146,877	103	0,7	18,08	2,874	0,02

Toate aceste activități au condus la participarea, în cadrul Programului ORIZONT 2020, a actorilor din mediul științific și de afaceri din toate zonele Republicii Moldova, inclusiv din Transnistria.

Cu suportul Uniunii Europene, pentru stimularea și eficientizarea participării comunității științifice din domeniul cercetării și dezvoltării, ÎMM-urilor, ONG-urilor și altor instituții în Programul ORIZONT 2020, AȘM a elaborat și anunțat un șir de programe noi de concurs:

▪ **Conectarea Centrelor de Excelență din Republica Moldova la Infrastructura Europeană de Cercetare** – au fost susținute 6 Instituții de cercetare și 6 instituții de învățământ superior în bază de concurs, care actualmente sunt în derulare.

▪ **Creșterea participării în cadrul Programului ORIZONT 2020 prin susținerea mobilității cercetătorilor** – au fost acordate peste 100 de granturi de mobilitate în vederea participării la seminare practice de scriere a propunerilor de proiecte, evenimente de brokeraj, întruniri preparatorii pentru crearea de noi consorții, promovarea rezultatelor științifice autohtone și dezvoltarea parteneriatelor internaționale privind participarea în cadrul apelurilor Programului H2020.

▪ **BONUS EUROPEAN pentru stimularea participării la Programul ORIZONT 2020** – au fost acordate 65 de BONUS-uri pentru echipe de cercetători din diferite institute de cercetare ale AȘM, instituții de învățământ superior, ÎMM-uri și ONG-uri.

▪ **RESINFRA: Modernizarea Infrastructurii de Cercetare pentru facilitarea participării în cadrul Programului ORIZONT 2020** – au fost susținute 10 proiecte (câte 1 milion de lei pentru proiect), prin acestea 5 instituții de cercetare și 5 instituții de învățământ superior.

Actualmente activitatea Academiei de Științe a Moldovei este axată pe dezvoltarea următoarelor priorități:

I. Promovarea excelenței în domeniul științei, care prevede promovarea principiilor de știință responsabilă și cunoaștere bazate pe cunoaștere, standarde internaționale și indicatori de performanță în mediul academic, oferirea de expertiză științifică, sugestii și recomandări autorităților publice centrale

pentru activități strategice, inițiative și documente, dezvoltarea performanței resurselor umane în mediul academic, organizarea de conferințe științifice publice, prezentări, seminare, forumuri prin implicarea oamenilor de știință recunoscuți pe plan internațional, atragerea și colaborarea cu membrii Diasporei Științifice din Moldova pentru a împărtăși experiența lor în mediul academic.

II. Extinderea cooperării interacademice, prin care va fi organizată revizuirea și actualizarea acordurilor de cooperare existente între AȘM și alte academii de științe și structuri similare, extinderea cooperării științifice prin semnarea noilor acorduri de cooperare între AȘM și alte academii de științe.

O atenție deosebită va fi acordată dezvoltării cooperării și încheierii de acorduri cu asociațiile interacademice, cum ar fi:

i. IAP – Rețeaua globală a academiilor de științe și cooperarea interacademică;

ii. AE – Academia Europeană;

iii. EASA – Academia Europeană de Științe și Arte;

iv. YAE – Academia Tinerilor din Europa;

v. TWAS – Academia Mondială de Științe;

vi. SAPEA – Consultanță științifică pentru politici în cercetare;

vii. EASAC – Consiliul Consultativ al Academiilor Europene de Științe;

În acest context, va fi sprijinită mobilitatea academică prin dezvoltarea programului de vizite de schimb interacademic.

III. Promovarea priorităților Spațiului European de Cercetare (ERA) în mediul academic prin implicarea în activitățile interacademice și inițiativele de integrare în Spațiul European de Cercetare, respectarea Cartei și Codului și HRS4R – Strategia Resurselor Umane pentru Cercetători în mediul academic și contribuția la dezvoltarea oportunităților **Științei Deschise**: Open Science & Open Access.

IV. Știința cu și pentru societate, prin care va fi asigurată participarea la acțiunile Programului ORIZONT 2020 pentru știință și pentru societate, organizarea de forumuri și evenimente științifice naționale, regionale și internaționale, promovarea rezultatelor științifice în societate prin diverse acțiuni, evenimente și inițiative.